

COMUNICACIÓ SOBRE L'EVOLUCIÓ HISTÒRICA I RELIGIOSA DE LES FESTES DECENNAIS DE LA MARE DE DÉU DE LA CANDELA DELS DARRERS CENT ANYS

Francesc Murillo Galimany

Presentació del ponent a càrrec de Josep Maria Bofarull

Sovint quan es presenta un ponent jove es diu que és una promesa com la millor lloança que se li pot fer. No és el cas del Francesc, perquè ell, en la seva joventut, és ja una realitat per la seva aportació destacada en l'estudi de la història de la nostra ciutat i de la valoració del patrimoni vallenc. Ha publicat molts estudis en uns vuitanta articles i quatre llibres, a més de col·laboracions en altres. El més important és La batalla del Pont de Goi. Si s'hi pogués dedicar, podria escriure i investigar més, perquè és la seva vocació i la seva capacitat.

Penso, però, que del que n'està més content és d'haver estat Vallenc de l'Any. L'aplau-diment que rebé aquella nit al Centre Cultural és dels que es recordarà sempre. La unanimitat del reconeixement és, segur, per a ell un estímul per anar endavant. Tots recordem el seu discurs d'acceptació: fou l'expressió clara i nítida d'un compromís a favor de la seva ciutat. Compromís i competència que haurien de valorar i canalitzar els que diuen estar al servei de la ciutat.

* * *

Deu Festes Decennals al llarg dels darrers cent anys, deu anys acabats en u, que són referents en la vida de la ciutat. Un segle al llarg del qual la celebració de les

festes ha anat evolucionant estretament lligada al context històric de cada moment. Així, en el segle XX, les Festes Decennals es consoliden com una gran Festa Major de la ciutat, on el vessant profà i popular es fa cada vegada més present i acaba tenint un gran pes en el programa d'actes, però sense fer perdre terreny al vessant religiós i devocional de les festes, als actes relacionats amb la devoció a la Mare de Déu de la Candela, que donen el veritable sentit a l'existència i a la pervivència amb força, al llarg dels anys d'aquestes festes.

Les Festes Decennals de les primeres dècades del segle XX mantingueren, a grans trets, la línia que havien seguit les festes de les darreres dècades del segle XIX (especialment a partir del 1891), amb un progressiu augment de la seva complexitat, especialment pel que fa a l'engrandiment de les festes amb la incorporació d'actes culturals i populars, però la Guerra Civil i les seves conseqüències provocaren un veritable sotrac, que es va fer evident a les Decennals del 1941, en plena postguerra immediata i amb l'església de Sant Joan desballestada, que foren, a causa del context del moment, força migrades. Posteriorment la resta de Decennals celebrades al llarg del franquisme, mantingueren, pel que fa a l'aspecte religiós, la línia tradicional, però al mateix temps recuperaren i impulsaren progressivament el ventall d'activitats culturals i populars dins el programa de festes. Les Decennals del 1981 marcaran un canvi respecte a les anteriors. Les primeres festes de la democràcia destaquen per un augment sense precedents dels actes relacionats amb la cultura popular i d'altres actes de caràcter cultural i esportiu, i una major participació del conjunt dels vallencs en la seva organització, així com amb l'existència d'una desvinculació del consistori de la participació directa de manera oficial en la majoria dels actes religiosos de les festes. Cal dir que el vessant religiós de les Decennals es mantingué sense perdre la seva força. Les Decennals posteriors han continuat fidels al seu sentit de refermar el vot de fidelitat dels vallencs a la Mare de Déu de la Candela, fet que s'ha pogut comprovar, com sempre, amb la multitudinària assistència i participació als actes i celebracions religioses, però també han impulsat un ampli ventall d'activitats culturals i populars profanes.

El camí d'aquesta breu aproximació a l'evolució de les Festes Decennals de la Mare de Déu de la Candela l'iniciem amb les Decennals de fa cent anys, les del 1911, que han passat a la història pel fet que en aquelles festes tingué lloc la coronació canònica de la imatge de la Candelera. El desembre del 1910, mentre tenia lloc l'organització del programa de les properes Decennals a càrrec de les diverses comissions nomenades amb aquest objectiu, la ciutat va rebre amb gran alegria la notícia que el papa Pius X havia concedit la coronació canònica de la Mare de Déu de la Candela, i es preparà per celebrar unes grans festes. Es va obrir una subscripció popular per poder cobrir les despeses de les corones de la Mare de Déu i del Nen Jesús i es convocà un concurs de joiers per decidir qui les confeccionaria. Aquest fou el mestre joier barceloní Francesc Selva, que elaborà les corones. La de Maria de la Candela era una corona reial, envoltada d'una aurèola. Pesava trenta unces

*Moment del
trasllat de la
Mare de Déu
de la Candela
de l'altar major
al seu cambril,
l'any 1961.
(AMV / Guri)*

Ofrena dels nens de Valls de la corona del Nen Jesús, l'any 1961. (AMV / Guri)

d'or, i portava enganxades unes setanta pedres precioses. Ambdues corones eren unes magnífiques obres d'art.

Tot i que l'estructura i el programa de les festes del 1911 va mantenir la línia de les Decennals anteriors i les de les darreres dècades del segle XIX, el fet de la coronació va motivar que les festes religioses es vestissin de gran gala. Les Decennals del 1911 començaren, com de costum, el dia 1 de febrer, la vigília de la festa de la Mare de Déu de la Candela, i ho van fer a primera hora del matí, amb la tradicional sortida al carrer, dels gegants, els *nanos* i els balls populars, que engrescaren l'ambient festívol que es vivia a la ciutat, plena de forasters i de parents dels vallencs, convidats per assistir a les festes. Els actes religiosos començaren al vespre d'aquell dia, amb el tradicional trasllat de la imatge de Santa Maria de la Candela (portada en processó per dos clergues i dos regidors i acompanyada per la resta del clergat, la Corporació Municipal i els obrers de la Candela) des del seu cambril fins al retaule de l'altar major de l'església arxiprestal de Sant Joan Baptista, on fou entronitzada, com de costum, a l'espai que hi ha sota la imatge de Sant Joan Baptista. Amb aquest acte solemne, que omplia de vallencs l'església de Sant Joan, començava la programació religiosa de les festes, que continuava amb l'inici de la novena que se celebraria cada dia fins que la imatge tornés al seu cambril. Aquella mateixa nit se celebrava el cant de les solemnes completes dins de l'arxiprestal, amb l'altar major il·luminat, mentre que a la sortida de completes tenia lloc la ballada d'elements populars i l'actuació castellera a la plaça del Blat, amb la façana de l'Ajuntament il·luminada amb llums de gas (tot i que ja ens trobem en els inicis de l'arribada de l'electricitat a Valls), com molts altres edificis públics i privats de la ciutat.

El 2 de febrer tingué lloc l'ofici solemne, amb una gran magnificència, que celebrà de pontifical l'arquebisbe de Tarragona, el Dr. Tomàs Costa i Fornaguera, i el bisbe de la Seu d'Urgell, el Dr. Joan Belloch. També hi assistiren els bisbes de Lleida i de Girona, l'alcalde de Barcelona i altres autoritats provincials, a més de l'Ajuntament i la clerecia local. De fet, l'estructura de l'acte litúrgic fou la tradicional, i que a grans trets s'ha mantingut fins a l'actualitat, i que inclou la benedicció i distribució de les candeles, i la processó de les candeles. En acabar la missa tingué lloc l'acte de coronació. L'alcalde Joan Casas i Bofarull va oferir les noves corones al senyor arquebisbe, que s'apropà a la imatge de la Mare de Déu mentre es cantava l'antífona *Regina Caeli*, i tot seguit col·locà solemnement la corona a Santa Maria mentre sonaven les notes de la marxa reial. Finalment, l'acte de coronació va acabar amb el cant del tèdeum. La coronació de la Mare de Déu va portar a instituir la *Salve Regina*, que des d'aquelles festes es canta cada dissabte a l'altar de la Candela.

Aquella tarda se celebrà la tradicional processó amb el recorregut acostumat de les processons vallenques, que, sortint per la portalada de Sant Joan, seguia pel carrer de la Cort, el Pati, el carrer d'en Bosch, Sant Antoni, Sant Sebastià, Santa Úrsula, la plaça de les Escudelles, el carrer dels Metges, la Costa d'en Puntarró, el carrer Carnisseria, Major i la plaça del Blat per finalitzar a l'església. Hi assistiren les autoritats religioses i civils que hi havia a Valls, els gremis, el conjunt d'entitats

A dalt, l'arquebisbe Pont i Gol donant el ciri a les autoritats per anar a la processó de les Candeles l'any 1971 i a sota, un moment d'aquesta processó en el seu pas per la plaça del Blat. (AMV)

culturals i recreatives i l'àliga de la ciutat. En conjunt, segons la documentació de l'època hi concorregueren unes 1.500 persones, que acompanyaren la carrossa amb la imatge de Santa Maria de la Candela pels carrers de la ciutat, sota els balcons engalanats amb mantells blaus i anagrames de la Mare de Déu.

Les festes acabaren el dia 5, amb un ofici solemne, i amb el tradicional castell de focs d'artificis. Tot i que la novena s'allargà uns dies més i acabà el darrer dia, com de costum, amb el trasllat de nou de la imatge de la Mare de Déu de la Candela al seu cambril. Pel que fa a actes populars i culturals profans, al llarg d'aquells dies se'n celebraren diversos, organitzats per l'Ajuntament i per diverses entitats, com ara el Club Velocipedista. Així, s'amplià la Galeria dels Vallencs Il·lustres amb els quadres del marquès de Vallgornera i de mossèn Josep Martí i Janer, es van fer castells de focs, funcions teatrals, concerts de corals i bandes de música, balls (entre els quals destacà el tradicional Gran Ball de Gala, que tingué per escenari el convent del Carme), la benedicció de les banderes del Sometent i de la Creu Roja de Valls, així com curses de bicicletes, i obri les seves portes el Cine Doré. Al convent del Carme també s'hi celebraren els Jocs Florals, els segons de la història de les Decennals. Excepte les festes del 1941, els Jocs Florals i la seva reconversió en certamen literari en les darreres festes, han estat un acte cultural de primer ordre, present en totes les Decennals.

Dins del programa del 1911 també hi trobem un tipus d'acte que serà força habitual en les Decennals d'aquests darrers cent anys. Em refereixo al fet d'aprofitar les festes per inaugurar alguna obra pública, ja sigui feta expressament amb motiu de les mateixes Decennals, o per fer-la coincidir amb les festes. Així, aquell any, l'alcalde Casas inaugurà oficialment el passeig de l'Estació.

La conflictivitat social i política de les primeres dècades del segle XX es va fer tangible a Valls durant la preparació de les següents Festes Decennals, les del 1921, en el context de la fase final de l'esfondrament del sistema polític de la Restauració, en plena Guerra del Marroc (on, aquell mateix any, s'hi produiria el Desastre d'Annual), i enmig d'un augment de la conflictivitat social en un període de creixement del socialisme i l'anarcosindicalisme entre els obrers, en el que les forces republicanes i de l'esquerra obrera (la CNT i la UGT) havien començat una creixuda espectacular. En aquest context no ens ha d'estranyar que la preparació de les festes tingués lloc enmig d'un ambient ciutadà força enterbolit pels recels dels sectors laics i progressistes de la població, quan pressentien que una part de la burgesia vallenca podia aprofitar la celebració de les Decennals per manipular el conjunt de la població i atreure-la al seu camp, convertint-la en un ramat submís i satisfet. Per contrarestar la possibilitat que es donés aquesta situació, els grups sindicalistes vallencs van prendre inicialment la decisió de boicotejar les festes, però finalment se'n van desdir.

Les festes se celebraren sense conflictes, amb la solemnitat acostumada i amb el conjunt de la població abocada a la participació amb entusiasme en els actes religiosos i en els populars. S'engalanaren les façanes, que en alguns casos tornaren a lluir

il·luminacions, mentre que al migdia de l'1 de febrer, el repic de les campanes de les esglésies de la ciutat donava el tret de sortida a la cercavila dels elements populars, i a les festes. Els actes religiosos seguiren la seqüència tradicional, amb el trasllat de la imatge a l'altar major, l'inici de la novena, el cant de les solemnes completes, i l'endemà, l'ofici solemne, que celebrà de pontifical l'arquebisbe de Tarragona, el cardenal Francesc Vidal i Barraquer, i la solemne processó, que fou multitudinària i comptà amb la presència de nombrosos vallencs de fora vila. Finalment, la celebració de la resta de la novena al llarg dels dies següents i el retorn amb solemnitat de la imatge de la Mare de Déu al seu cambril en acabar la novena, tancaven uns actes de devoció a Santa Maria de la Candela, els quals aplegaren com de costum el conjunt dels vallencs.

Dels actes culturals i populars, en destacaren, a més del nomenament de dos nous Vallencs Il·lustres, la celebració d'un concurs de fotografia de categoria nacional, així com els Jocs Florals que foren organitzats per la Congregació Mariana, que tenia com a patrona la Mare de Déu de la Candela, i que tingueren com a president del jurat el Dr. Carles Cardó. L'escenari dels Jocs Florals fou la sala de festes, un majestuós envelat instal·lat al pati del convent del Carme, que va rebre el nom de Kursaal. En aquell espai també s'hi celebrà el Ball de Gala, mentre que diverses entitats organitzaren balls i concerts als seus locals (com fou el cas del Centre de Lectura). També hi hagué el repartiment de "vals" a les famílies necessitades, sessions de teatre, l'actuació de l'esbart Dansaire Català, audicions de sardanes, exposicions, castells de focs, la tradicional actuació castellera i dels balls populars a la plaça del Blat en acabar l'ofici del dia 2, així com l'aixecament d'un globus aerostàtic, proves de tir al colom i un partit de futbol (al camp del Tomb del Balcó) entre els primers equips del FC Barcelona i l'Espanya FC. L'element tangible que quedà a la ciutat fou la inauguració de la font monumental, coronada per l'escultura de la *Dona que es pentina* d'Esteve Monegal, que s'instal·là al Pati, que fou un regal que els vallencs residents a Barcelona oferien a la ciutat.

Les festes del 1931 foren les Decennals de la Llum, estretament lligada a la simbologia de la Mare de Déu de la Candela, i que sempre ha estat present amb la llum de les candeles de l'ofici i de la processó del 2 de febrer. Ja feia uns anys que la ciutat estava completament electrificada, i, amb motiu d'aquestes festes, els edificis públics, els domicilis particulars i el mateix retaule de l'altar major de l'església de Sant Joan s'il·luminaren d'una manera tan espectacular com no s'havia vist en cap de les anteriors Decennals, ja que a més de l'ús de bombetes, empraren potents focus. Els solemnes actes religiosos foren presidits pel bisbe de Solsona, el Dr. Valentí Comelles, el qual fou assistit per dos canonges fills de Valls: el Dr. Carles Cardó i el Dr. Josep M. Casañas, que predicà la novena. La processó fou multitudinària, fins al punt que va ser necessari fer una modificació del secular recorregut de la processó. Així, quan aquesta arribà al Pati, va continuar pel carrer del Rector Cessat, el raval de Sant Antoni, la carretera de Montblanc, la Font de la Manxa, i pel carrer de Jaume Huguet tornà a enllaçar amb el recorregut tradicional al Pati. D'aquesta processó

també destacà el fet que la bandera de la ciutat fou portada per un ministre, el Sr. Pedro Sangro Ros de Olano, marquès de Guad-el-Jelú. Pel que fa a l'ampli ventall dels actes culturals i populars celebrats en aquestes festes, va destacar, a més dels habituals que ja hem esmentat en les anteriors edicions de les Decennals, la presència i l'actuació de l'Orfeó Català, dirigit pel mestre Lluís Millet.

Però la dècada que va separar les Decennals del 1931 de les següents va patir la Guerra Civil (1936-1939), que va dividir la població d'una manera sagnant. L'inici de la guerra, amb l'aixecament contra el Govern de la República per part de militars i elements de dretes, va portar com a reacció una revolució a mans dels grups anarquistes i d'esquerres. L'Església fou una de les seves víctimes, en ser identificada com a partidària dels revoltats, de les dretes, i es cometeren persecucions, assassinats i la destrucció de temples i imatges. A Valls, als pocs dies de l'inici de la guerra, el juliol del 1936, les esglésies i els convents foren saquejats, i els seus altars i imatges destruïts en la seva major part. La capella i el cambril de Maria de la Candela varen quedar molt malmesos (tot i que es van poder salvar els dos quadres de Galofre Oller i els quadres del cambril), i la imatge de la Mare de Déu (que havia estat resguardada a l'Ajuntament) fou mutilada i llençada al foc, però diversos vallencs en recolliren els seus fragments i els amagaren per protegir-los.

La Guerra Civil, amb la destrucció de la imatge i de l'interior del temple, podia haver representat un cop molt dur per a la continuïtat de les Festes Decennals, però la fervent devoció dels vallencs a Santa Maria de la Candela va fer possible que al cap de dos anys es poguessin celebrar amb solemnitat les Decennals del 1941, malgrat la duresa del moment, en el context dels primers anys de la postguerra, els més durs, quan les ferides que la guerra i les seves conseqüències havien provocat al conjunt de la població, independentment del bàndol, encara estaven completament obertes. Tot i la manca de recursos, en acabar la guerra, s'engegaren immediatament els treballs per recuperar la imatge, una vegada reunits per Pau Mercadé els fragments que es conservaven. En un primer moment, l'escultor Josep Busquets va realitzar una senzilla reconstrucció provisional de la imatge de la Candelera. Amb aquest aspecte la imatge fou exposada juntament amb altres peces d'art religiós procedents de les esglésies vallenques, en una exposició que va muntar a la seva botiga, entre el 26 de febrer i el 5 de març del 1939, sobre les imatges, ornaments i objectes de culte que s'havien salvat.

En un segon moment, i gràcies a l'aportació econòmica d'un matrimoni vallenc, la imatge de la Mare de Déu fou traslladada a Barcelona, on l'escultor Florenci Veciana la va restaurar d'una manera acurada, que va permetre recuperar l'aparença que tenia abans del 1936, malgrat que va perdre l'expressió gòtica de la cara, que havia quedat completament desfigurada, per una altra més estilitzada. Una vegada finalitzada la restauració, i abans de traslladar-la a Valls, la Mare de Déu va restar exposada durant dos dies en una capella del claustre de la catedral de Barcelona, on fou visitada per nombrosos vallencs residents a la ciutat comtal.

*Un moment de la processó
votiva de la Mare de Déu de la
Candela de l'any 1951. (AMV)*

*La Reina de les festes de l'any
1971, Adelina Galimany, oferint
la Flor Natural a la Mare de
Déu de la Candela. (AMV)*

Finalment, la imatge de Santa Maria de la Candela tornava a Valls, on ja estigué present per la festivitat de la Candela del 1940, que es visqué d'una manera molt fervorosa per part del conjunt de la població. En aquella ocasió especial, els actes s'allargaren diversos dies. A causa de l'estat en què es trobava la seva capella, en tornar a Valls, la imatge fou col·locada a la capella de Sant Blai, a l'altre costat de la nau, davant mateix de la capella de la Candela. Amb tot, i de cara a les immediates Decennals del 1941, s'iniciaren els treballs de restauració de la capella de la Candela, sota la direcció de l'arquitecte Josep M. Vives i Castellet, i gràcies a donatius econòmics. Aquests consistiren bàsicament en reparar les destroces que havia sofert el cambril i incorporar de nou els quadres que s'havien salvat.

L'estat en què es trobava l'interior de l'església de Sant Joan, i la ubicació de la imatge de la Mare de Déu en una capella que no era la seva, van provocar alguns canvis pel que fa a la seva forma en els actes religiosos celebrats al temple. Així, el trasllat de la imatge a l'altar major va fer un recorregut diferent del tradicional, que sortia de la capella de la Candela i continuava pel lateral de la nau fins als peus de l'Església, per finalment dirigir-se a l'altar major pel passadís central, pujar-hi i entronitzar la imatge a l'espai que hi té reservat tradicionalment al retaule. Doncs bé, en aquesta ocasió la imatge va sortir de la capella de Sant Blai i fou entronitzada a l'altar major en un retaule provisional construït perquè fos un marc digne per a la imatge de la Mare de Déu.

Els actes religiosos de les festes començaren amb el trasllat de la imatge, que tingué lloc el 31 de gener, amb l'assistència del clergat vallenc, les autoritats municipals i les jerarquies locals del nou règim franquista, presidides per l'alcalde Josep M. Fàbregas. Aquell mateix dia començava la novena, que aplegà una gran assistència, i l'endemà es cantaven les completes. El dia 2 tenia lloc l'ofici solemne, amb el temple ple fins al punt que va resultar insuficient per encabir-hi els fidels, i aquell vespre la processó, presidida per les primeres autoritats de la província i les locals, que va aplegar unes 1.400 persones. A diferència de les anteriors Decennals, no hi va assistir cap prelat i, per tant, els actes litúrgics no tingueren la solemnitat de les altres festes, ja que no es van poder celebrar pontificalment. Les cerimònies del 2 de febrer foren oficiades pel Dr. Jaume Garcés, canonge de Tarragona, en representació del senyor vicari general, que en aquelles dates regia l'arquebisbat. El dia 9, en finalitzar la novena, i amb ella les festes, no es va poder portar a terme el trasllat de la imatge de Santa Maria a la seva capella, ja que n'estaven enllestint la restauració inicial, i va restar uns dies a l'altar major, fins que es va poder tornar a col·locar al seu cambril.

A causa dels pocs recursos disponibles, els actes populars i culturals tingueren un menor pes respecte als de les anteriors Decennals. Amb tot se celebraren els diferents actes tradicionals, una representació de l'òpera *Aida* i diverses exposicions, entre altres actes.

Al llarg del següent decenni s'inicià la reconstrucció del retaule de l'altar major de l'església de Sant Joan i, gràcies a diverses donacions de vallencs devots de la

La Mare de Déu de la Candela en un moment de la processó pels carrers de Valls l'any 1971. (AMV)

L'any 1981 per primera vegada un president de la Generalitat portava la bandera de la ciutat a la processó de la Mare de Déu de la Candela. (AMV)

Mare de Déu de la Candela es va reprendre la restauració de la seva capella, de cara a les properes Decennals. Sota la direcció de l'arquitecte Vives, la capella va acabar adquirint l'aspecte que mostra actualment, així, es van fer les portes del cambril, es decoraren les seves escales i avantcambres amb pintures d'estil pompeïà, es referen els seus vitralls, i s'enllestiren les obres de l'altar i del conjunt de la capella. Les aportacions de vallencs foren nombroses, com fou el cas de la pintura que corona l'altar, obra desinteressada del pintor Benet Cases Calmet. D'aquesta manera, el 1951 es va poder inaugurar la nova capella.

Les Decennals del 1951 representaren un retorn a la majestuositat de les festes d'abans de la guerra, en un moment en el qual la ciutat ja s'estava refent i on el conjunt dels vallencs, amb les autoritats locals al capdavant, presidides per l'alcalde Josep M. Fàbregas (que hi tingué força protagonisme), tenien el desig de fer una bona celebració de les festes de la Candela. Aquestes Decennals foren les de la recuperació de la corona de la Candelera, ja que la del 1911 va desaparèixer durant la Guerra Civil, i de cara a les Decennals del 1951 se'n va adquirir una altra mitjançant subscripció popular. Aquesta fou dissenyada i realitzada pel prestigiós orfebre vallenc Jaume Mercadé, i no és altra que l'actual.

Les festivitats religioses a l'arxiprestal foren presidides per la imatge de la Mare de Déu, que fou entronitzada al retaule de l'altar major, que tan sols estava reconstruït fins al primer pis, però que ja tornava a disposar de l'espai on tradicionalment es col·locava la imatge en aquestes festes. Les cerimònies religioses es tornaren a revestir de la solemnitat pontifical en ser presidides per l'arquebisbe de Tarragona, el cardenal Benjamín de Arriba y Castro. En acabar l'ofici solemne del dia de la Festivitat de la patrona, tingué lloc l'acte de benedicció i col·locació de la nova corona a Santa Maria de la Candela, que es trobava situada al presbiteri. La corona fou lliurada per l'alcalde a l'arquebisbe, que la beneí i la col·locà a la imatge, i tot seguit la tornà a col·locar l'alcalde en nom de la ciutat. La processó votiva, presidida com de costum per l'arquebisbe revestit de pontifical, tornà a ser multitudinària, hi assistiren 1.364 persones, i l'encarregat de portar la bandera de la ciutat fou el Sr. Esteban Bilbao, president de les Cortes Españolas. Les façanes, engalanades, recuperaren amb magnificència les il·luminacions. Els actes populars i culturals tornaren a agafar força; així, a més dels acostumats, s'hi afegí l'estrena dels nous nans; el casament del gegant negre a la plaça de la Font de la Manxa, amb l'assistència de gegants d'altres ciutats; la inauguració de la reforma urbanística del Pati, l'òpera *Madama Butterfly*, l'actuació del Ballet Barcelona, i la celebració d'actes esportius diversos. Cal destacar les exposicions que es pogueren visitar en aquelles festes, com ara la dedicada al pintor Jaume Huguet.

Les Festes Decennals del 1961 foren les de les noces d'or de la coronació canònica, tot i que molts vallencs les recorden també per la ventada que va destruir el local de festes que s'havia bastit al pati de l'edifici del Quarter, i que aleshores fou instal·lat a corre-cuita a la nau industrial que va oferir el Sr. Brúnel. En aquesta ocasió el finançament de les festes es va fer mitjançant una subscripció popular,

mentre que es crearen comissions de barris per tal que les façanes de la ciutat fossin una explosió de llum, com a símbol de l'alegria i la joia dels vallencs davant de les grans festes de la nostra patrona. Els vallencs que vivien a Barcelona també van voler expressar l'estima que li professen a la Mare de Déu amb l'ofertament d'una llàntia votiva de plata i de pedres precioses per a la seva capella. Una vegada més, la finançaren mitjançant una subscripció popular, i fou dissenyada i realitzada per Jaume Mercadé.

El primer acte religiós, el trasllat de la imatge, fou més solemne que de costum, ja que a més de la multitud de fidels que, emocionats, omplien el temple mentre s'efectuava la tradicional processó, també hi eren presents a més de les autoritats civils amb l'alcalde Francesc Clots al capdavant, i el clergat vallenc, el ministre president del Consell d'Economia Nacional, el Sr. Pedro Gual Villalbí, i l'abat de Poblet, el P. Edmon Garreta, que oficià l'acte. En aquesta ocasió, l'Ajuntament va voler investir Santa Maria de la Candela amb el títol d'alcaldesa d'honor de la ciutat, i l'alcalde li va oferir la vara i la gramalla, com una mostra més de devoció a la Mare de Déu. L'acte finalitzà amb el lliurament de la llàntia votiva. L'endemà, l'ofici solemne fou celebrat per l'arquebisbe de Tarragona, el cardenal Benjamín de Arriba y Castro, i excepte la litúrgia acostumada, va destacar el fet que per primera vegada a la història de les Festes Decennals s'aixecaren castells dins l'església de Sant Joan. Pel que fa a la processó votiva aquesta esdevingué una nova mostra de la força de la devoció dels vallencs a la Mare de Déu de la Candela. La bandera de la ciutat fou portada pel ministre Gual Villalbí. Dos dies més tard, el 4 de febrer al matí, els nens vallencs van oferir una corona, feta per Jaume Mercadé, al Nen Jesús, que fou beneïda pel bisbe auxiliar de Tarragona, el Dr. Laureano Castán Lacoma. Amb aquest acte finalitzava la recuperació de l'orfebreria de la Mare de Déu perduda el 1936.

Durant aquestes festes es va fer evident la creixent proliferació d'actes artístics i culturals, que ja havíem apuntat en les del 1951, però que no treien importància als actes religiosos. Així, durant els vuit dies de festes es feren actes de tota mena, entre els quals va destacar l'estrena de la nova àliga de la ciutat, ja que l'anterior havia estat destruïda el 1936, diverses exposicions, representacions d'òperes, sarsueles i obres de teatre, com *Terra Baixa* i *Medea*, i el concert de l'Orfeó Català.

Les següents Decennals, les del 1971, es produïren en un període de creixement econòmic, demogràfic i urbanístic de la ciutat. Com de costum, el rector de Sant Joan (que en aquells moments era Mn. Josep Pascual) i l'alcalde de la ciutat, foren els eixos al voltant dels quals giraven les comissions que organitzaren les festes. A grans trets es va seguir la línia de les Decennals del 1961. Cal dir que l'alcalde, Roman Galimany, tenia experiència en l'organització del programa d'actes de les Decennals, ja que l'any 1960, essent tinent d'alcalde i fent funcions d'alcalde interí, es va haver de fer càrrec de la preparació de les Decennals del 1961.

Abans de començar les festes, hi havia el temor que la creixent laïcitat de la societat provoqués una notable davallada de la participació en els actes religiosos, però no fou així, sinó que una vegada més, la ciutat va refermar amb força el seu vot,

l'església de Sant Joan va quedar petita en diverses ocasions, mentre que l'assistència a la processó tornà a ser multitudinària, estructurada al voltant de les nombroses entitats de tot tipus i d'escoles de la ciutat que hi prenién part encapçalades per les seves banderes. Així, el trasllat de la Mare de Déu a l'altar major, es convertí en una important manifestació processional. La imatge fou traslladada dalt del moble-cadira que normalment s'emprava per a aquest ús, el qual estava portat per dos regidors i dos sacerdots, que estaven precedits pels obrers de la Candela, amb un ciri encès, mentre que darrere la imatge hi havia la clerecia vallenca amb l'arquebisbe de Tarragona, Josep Pont i Gol, i tot seguit l'Ajuntament amb altres autoritats. En arribar a l'altar major, la imatge fou instal·lada inicialment al presbiteri, i l'alcalde li lliurà la vara i li col·locà la gramalla, de manera que refermava així el seu nomenament com a alcaldessa a perpetuïtat de la ciutat. Tot seguit fou entronitzada al retaule emmarcada per una decoració senzilla. A cada costat de la imatge hi havia una escala per poder-hi accedir i deixaren una escala d'accés al seu davant, perquè els devots poguessin adorar la imatge de Santa Maria de la Candela.

Els actes religiosos foren els tradicionals, tot i que pel que fa a la predicació de la novena, a diferència de l'habitual, cada dia anà a càrrec d'un sacerdot que fos fill de Valls o que estigués vinculat a la ciutat, ja que el clergue que havia de predicar les homilies, es posà malalt. Els actes religiosos del 2 de febrer van assolir el màxim d'assentiment i de vibració espiritual, mariana i vallenquista. L'arquebisbe va celebrar l'ofici davant d'un temple que una hora abans de començar ja estava completament ple, amb centenars de persones escoltant des de l'exterior. Una vegada més, es va tornar a fer un pilar dins l'església; aquest és un element que s'ha incorporat al ritual d'aquesta missa. La processó votiva, presidida per l'arquebisbe, va reunir un nombre de participants superior al de les anteriors Decennals, que s'uniren en aquesta manifestació de devoció mariana. La bandera de la ciutat fou portada pel ministre de Comerç, Enric Fontana i Codina. Respecte als actes profans, aquests continuaren augmentant en nombre, així, a més dels Jocs Florals, el nomenament de Vallencs Il·lustres, el Ball de Gala i els actes tradicionals populars, es van fer representacions d'òpera, sarsuela, teatre, concerts (entre els quals el de la Coral Sant Jordi), exposicions, concurs de sardanes, competicions esportives, homenatges a nens i nenes, i l'estrena d'una nova àliga, entre altres actes. També destacà la inauguració de la font lluminosa de la Font de la Manxa, i d'altres infraestructures i monuments.

Les Decennals del 1981 foren les primeres de la democràcia, i es produïren en plena transició amb un ajuntament que havia deixat de ser confessional. Molts es preguntaven si en aquest context funcionaria la relació entre l'Església i l'Alcaldia de cara la celebració de la gran festa de la Mare de Déu de la Candela. Però l'arxipreste, Mn. Josep Pascual, i l'alcalde Pau Nuet, amb la col·laboració de grups de ciutadans, van saber organitzar-ho tot de nou amb entusiasme. Tot i així, el nou ajuntament es va preocupar de fer unes festes del poble i per al poble, en les quals s'impulsà la participació ciutadana en la seva organització (com fou el cas de la popularització dels sistemes de nomenament de la Reina i Dames de les festes, mitjançant un

Instants abans d'iniciar-se el solemne ofici de les festes de la Candela de l'any 1991. (AMV)

L'any 1991 malgrat la pluja la processó va sortir seguint el vot de poble dels vallencs. (AMV)

concurs de redacció, o bé escollides per cadascun dels barris), però sobretot en l'assistència als actes, que fou molt elevada. El programa de festes va impulsar d'una manera sense precedents les activitats profanes, s'organitzaren una munió d'actes de tot tipus, com ara els Jocs Florals, competicions i exhibicions esportives de tota mena, la I Trobada de Colles Castelleres, espectacles infantils, exposicions, representacions de teatre, sarsuela, nombrosos concerts, espectacles diversos, i sobretot de cultura popular, amb la presència de nombroses cercaviles pels carrers, trobades de capgrossos i gegants, balls populars, diables, trabucaires, etc.

Tot i la manifesta importància que va adquirir el vessant cultural i popular de les festes, el vessant religiós va conservar la força característica de la devoció dels vallencs a Santa Maria de la Candela. Els actes litúrgics aplegaren una vegada més el conjunt de la ciutadania i els vallencs residents fora de la ciutat. La novena fou predicada pel bisbe de Menorca, el Dr. Anton Deig, mentre que l'ofici solemne de la festivitat de la Candelera fou celebrat de pontifical per l'arquebisbe de Tarragona, el Dr. Pont i Gol. L'Ajuntament va assistir a l'ofici i a la processó votiva, que comptaren amb la presència del president de la Generalitat, el Sr. Jordi Pujol, que a la processó portà la bandera de la ciutat. En conjunt, la participació ciutadana fou considerada un èxit total, i les Decennals es consolidaren com la gran Festa Major de Valls, sense que es perdés el seu sentit secular de gran mostra de devoció a la Mare de Déu de la Candela, que és l'eix vertebrador i el motiu de celebració d'aquestes festes.

Les següents Decennals, les del bicentenari, van consolidar el nou model de festes iniciat l'any 1981. S'hi programaren un elevat nombre d'actes culturals i populars. Alguns d'aquests presentaren canvis, com fou el cas dels Jocs Florals, que es modernitzaren, convertint-se en un certamen literari; mentre que d'aquest ampli ventall també destacaren, a més de les tradicionals actuacions castelleres, les exposicions d'art, la II Trobada Castellera, els concerts de rock, l'estrena de la nova àliga, i la inauguració del tan anhelat local de festes, el Centre Cultural Municipal, que no va acabar d'acomplir les expectatives que hi tenien posades.

Els actes religiosos foren organitzats amb molta cura i s'encetaren amb un cicle de conferències sobre temes d'actualitat analitzats des de la perspectiva de la fe. El 26 de gener tenia lloc el solemne trasllat de la imatge (cal dir que els actes previs del programa de festes ja feia uns dies que havien començat), presidit pel bisbe de Solsona, Antoni Deig. L'Ajuntament tornava a participar en aquest acte, ja que la imatge fou portada per dos regidors i dos sacerdots. La novena fou predicada pels bisbes de Solsona i de la Seu d'Urgell i per l'abat de Poblet. El dia 2 va ser necessari instal·lar una megafonia a la façana de Sant Joan, per tal que els centenars de fidels que no cabien dins de l'església poguessin seguir l'ofici, presidit per l'arquebisbe de Tarragona, Ramon Torrella, acompanyat per l'arquebisbe emèrit Josep Pont i Gol i els bisbes de Solsona i de la Seu d'Urgell. La processó fou molt emotiva. La pluja que estava caient des de primera hora de la tarda la va fer perillar; amb tot, els vallencs es congregaren a Sant Joan per participar-hi. Finalment, l'organització es va decidir a sortir. Malgrat la pluja hi varen participar una trentena d'entitats i unes 2.300

Dues imatges de les festes de l'any 2001. A dalt instants abans de procedir al trasllat de la Mare de Déu a l'altar major. A sota, l'àliga participant a la processó. (AMV)

persones. La novena va finalitzar l'endemà, el dia 3, i amb ella es portà a terme el trasllat de la imatge i la finalització de les festes.

Les festes del 2001 portaren com a novetat la recuperació de la nau i del retaule major de l'església de Sant Joan, restaurades gràcies a la generositat de diverses institucions i sobretot d'empreses i particulars de Valls. L'any 1999 s'iniciaren aquests treballs que al llarg de la dècada següent han fet possible que Sant Joan mitjançant una restauració integral recuperi part de la decoració i dels retaules originals. Les Decennals del 2001 seguiren també la línia de les de 1991, així, es mantingué la tendència que es féu present al llarg del segle, d'ampliar el nombre de dies de les festes que augmentaren fins a 10, a causa del gran nombre d'actes culturals i populars de tot tipus que s'hi programaren. En destaquem els espectacles dels Comediants, els concerts de tot tipus de música, la Trobada Castellera, les cercaviles, l'actuació castellera del 2 de febrer, el correfoc i el castell de focs, el certamen literari, entre molts altres. A més, el municipi va adquirir l'antiga fàbrica Starpan, i la va convertir en el local de festes, on se celebraren nombrosos concerts, a més del Ball de Gala, convertida en la Sala Kursaal, tot recuperant un nom històric. Els actes religiosos foren els tradicionals, entre els quals destacaren els del dia de la Festivitat de la Candela, amb l'església plena de gom a gom a l'ofici solemne presidit per l'arquebisbe de Tarragona, el Dr. Lluís Martínez Sistach, acompanyat pel bisbe de Solsona, l'abat de Poblet, el vicari general i l'arxipreste de l'Alt Camp, Mn. Francesc Estesó. Hi participaren les corals vallenques des del cor de l'església, mentre que les colles castelleres hi aixecaren dos pilars davant de l'altar major, presidit per la imatge de la Mare de Déu de la Candela. La processó votiva fou de les més multitudinàries que es recorden, amb l'assistència de 40 entitats i uns 3.000 devots que fidels a Maria i a la tradició compliren una vegada més el vot del poble.

Una vegada més els vallencs ens trobem encarats a unes noves Festes Decennals. L'església de Sant Joan va enllestir-ne els preparatius amb la finalització de la seva restauració, justament amb la capella i el cambril de la Mare de Déu de la Candela, que foren inaugurats a finals de gener del 2010. Però aquesta vegada hi ha una preparació espiritual prèvia més intensa que altres anys. El 24 de gener va començar solemnement l'Any Jubilar, concedit amb motiu del centenari de la coronació canònica de la Mare de Déu de la Candela, amb un ventall d'actes de devoció i de reflexió per preparar-nos per a les noves festes, dels quals en forma part aquest seminari. Si hem de fer cas a la perspectiva que ens dóna la història i a l'elevada participació en els actes d'aquest Any Jubilar, podem assegurar que al febrer del 2011 la ciutat tornarà a refermar una vegada més i de manera fervent el seu compromís amb les tradicions dels nostres avantpassats i amb la devoció a la nostra patrona.